

AR-GE HARCAMALARI VE ÜRETKENLİK

MERT ORDAY¹

KASIM 2024

GİRİŞ:

Chicago Üniversitesinde Ekonomi Profesörü olan Ufuk Akçığit, Eylül 2024'te IMF websitesinde yayımlanan "İnovasyon Paradoksu" başlıklı makalesinde Ar-Ge harcamaları ile ABD verimlilik düzeyleri arasındaki çelişkiye dikkat çekti.

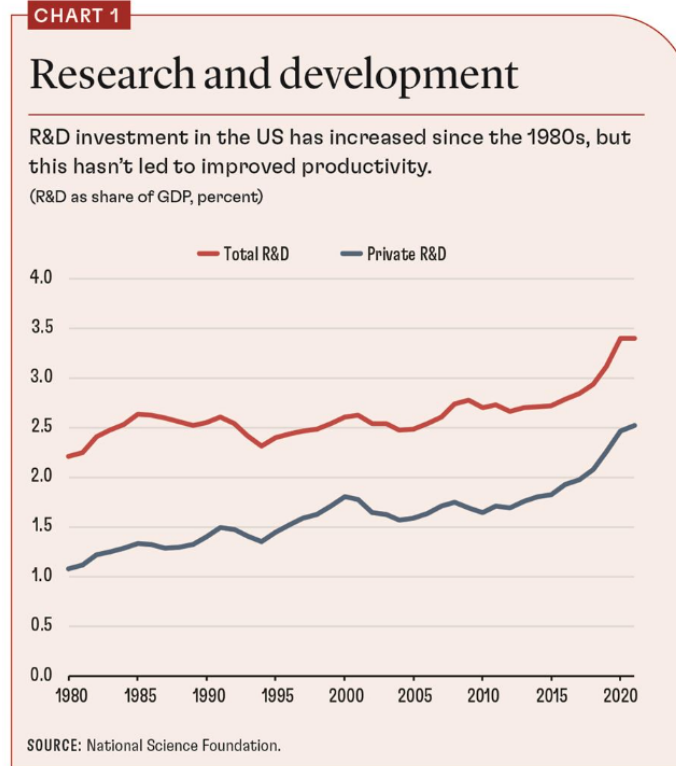
Bu notta, Akçığit'in çalışmasındaki önemli noktaları vurgulamak, bu çalışma kapsamında Ar-Ge harcamalarındaki artışın neden üretkenliği artırmayabileceğini tartışmak istedik.

Makalede de belirtildiği gibi, büyük firmalar inovasyon yapmak yerine piyasadaki lider konumlarını korumalarını sağlayacak hamlelere öncelik verme eğilimindedirler. Sonuç olarak bu durum, politikacıların yalnızca artan Ar-Ge harcamalarını desteklemelerini değil, aynı zamanda kaynakların verimli kullanılmasını da desteklemeleri gerektiği önerisini ortaya çıkarır.

¹ Mert Orday, BAU İİSBF Ekonomi Bölümü 2.sınıf lisans öğrencisidir.

ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME (AR-GE) HARCAMALARI

Kaynakların neden daha etkili bir şekilde tahsis edilmesi gerektiğini anlamak için lütfen ilgili makaleden alınan aşağıdaki ilk grafiğe bakın. Verilerin gösterdiği gibi, son 40 yılda GSYİH'ye oran olarak toplam Ar-Ge harcamaları yüzde 2,2'den yüzde 3,4'e, özel Ar-Ge harcamaları ise yüzde 1,1'den yüzde 2,5'e çıkmış. 2010'dan itibaren söz konusu harcamalar daha da hızlı artmış.

Ar-Ge harcamalarındaki bu artışın ABD ekonomisinde büyük bir büyüme ivmesi yaratmış olması gerekirdi. Tam tersine, verimlilik artışı her yıl genelde gerileme eğilimi sergilemiş ve son dönemde ortalamanın altına düşmüştü.

Bu durumun nedeni (inovasyona odaklanan) küçük firmalar ile (hakim konumlarına odaklanan) büyük firmalar arasındaki farkla açıklanıyor. Önde gelen şirketler sektördeki hakimiyetlerini sürdürmeye yönelik stratejiler geliştirirken daha fazla inovatif fikir geliştirmek yerine güçlerini garanti altına almak için yerel politikacıları işe alıyorlar ve bu durum da üretkenliğin düşmesine neden oluyor. Bunu yaparken sektördeki rekabeti de azaltıyorlar ve ülkenin potansiyelinin gelişmesine engel oluyorlar.

İNOVASYON BOĞAN MAAŞLAR

Akçigit ve yazar arkadaşlarının yaptığı araştırmalara göre büyük firmaların teklif ettiği ücretlerde de görece daha fazla artış olduğu belirtiliyor. İlgili makalede bulunan ve aşağıda da paylaştığımız ikinci grafikte bu durumu görebilirsiniz.

Maaş farkı yüzde 20'ye kadar genişledikçe birçok çalışan büyük firmaları tercih ediyor. Ancak ne yazık ki verilere göre büyük firmalara geçen bu kişilerin yenilikçiliği, daha küçük firmalarda çalışan meslektaşlarına kıyasla yüzde 6 civarında azalıyor. İnovasyondaki düşüş, büyük firmaların verimlilik artışını engelliyor.

Bu durum, yeni firmaların halihazırda piyasayı kontrol edenlerle işgücü piyasasında da rekabet etmesini engelliyor. Kaynak dağılımındaki bozulma da üretim kapasitesini zayıflatıyor.

BİZDE DE BENZER BİR DURUM OLABİLİR Mİ?

TÜİK verilerine göre Türkiye'de de Ar-Ge harcamalarının GSYİH'ye oranı artış eğiliminde. 2009 yılında yüzde 0,8 olan bu oran 2023'te yüzde 1,42'ye yükselmiş. Verimlilik artmış mı? Maalesef Türkiye'ye için çeşitli araştırma merkezleri (BETAM, TEPAV, TÜSİAD-REF) tarafından yapılan güncel çalışmalar son yıllarda sanayi ve inşaat sektörlerinde verimliliğin düştüğünü göstermekte.

SONUÇ:

Akçığit ve arkadaşlarının çalışmalarına göre ABD'de artan Ar-Ge harcamaları, rekabetin azalması ve kaynakların yanlış kullanımı sonucu verimliliği artırmadı ve potansiyel büyümeyi destekleyemedi. ABD hükümetinin gerçekten daha üretken bir ekonomi yaratabilmesi için hükümetin büyük firmalarla karşılaştığında daha fazla yenilikçilik gösterme eğiliminde olan küçük firmalara ve start-up'lara destek olacak politikalar oluşturması gerekiyor.

ABD deneyiminin Türkiye'deki karar mercileri tarafından da dikkate alınmasının faydalı olacağını değerlendiriyoruz.

KAYNAKÇA:

1. Akçığit, Ufuk, and Nathan Goldschlag. 2024. "Understanding the Innovation Puzzle: Firm Size, Inventors, and Industrial Policy." University of Chicago Working Paper, Chicago, IL.
2. Bakış, Ozan (2024), Resource Reallocation And Total Factor Productivity In Türkiye: 2000-2022. BETAM Çalışma Tebliği, No.22.
3. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/11305-turkiye-sanayisinin-bugunune-bakis-ve-oneriler-raporu>
4. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2024/09/the-innovation-paradox-ufuk-akcigit>
5. Sak, Güven (2024), Siz hiç SKDM maliyetine baktınız mı? <https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/7378> (TEPAV)
6. TÜİK, Türkiye'de Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması, 2023